

Materiali ustvarijo četrtno slovenskega BDP, poudarja Marko Drobnič, prvi človek SRIP-a MATPRO in Taluma.

»Silovit napredek, percepcija panoge pa je še izpred 30 let.«

Dojemanje pomembnosti industrije materialov se izboljšuje, potenciali panoge se prebijajo v ospredje. Ključno bo sodelovanje industrije in institucij znanja, meni Marko Drobnič, prvi človek SRIP-a MATPRO.

Stela Mihajlovič, Foto: arhiv Talum

Strateški svet za metalurgijo, ki povezuje deležnike v dejavnosti, obstaja že dolgo, SRIP je le nadgradnja teh aktivnosti.

Kaj je osnovni cilj Strateškega razvojno inovacijskega partnerstva Materiali kot končni produkti (SRIP MATPRO), katerega predsednik ste?

Osnovni cilj je, da pripravimo nacionalno strategijo razvoja na področju materialov, opredelimo ključne razvojne usmeritve in prioritete. Zelo pomembno je, da smo se načrtovanja aktivnosti lotili vsi, ki delujemo

v panogah na področju materialov, in da smo s povezovanjem ter sodelovanjem pripravili akcijski načrt, s katerim bomo uresničili zastavljeno strategijo. Sam osebno vidim največjo dodano vrednost partnerstva v skupnem nastopu vseh deležnikov pri vzpostavljanju sistemskih pogojev za naše delovanje, ki nam bodo omogočali nadaljnjo rast in razvoj.

Slovenska podjetja niso znana po uspešnem povezovanju. Zakaj bo zgodba s tem SRIP-om drugačna?

S prvo trditvijo se ne strinjam. Ravno področje metalurgije je odličen dokaz, da temu ni tako. V strateškem svetu za metalurgijo, katerega osnovni namen je bilo ravno povezovanje in sodelovanje vseh v dejavnosti, smo se povezali podjetja, institucije znanja in Gospodarska zbornica Slovenije (GZS). To smo storili na pobudo podjetij iz te panoge in to kar nekaj časa pred SRIP-i.

SRIP MATPRO je le še nadgradnja oziroma operacionalizacija naših aktivnosti, hkrati pa smo področje razširili, vključili multikomponentne materiale, in s tem zaobjeli ves najpomembnejši del področja materialov.

Kje pri povezovanju vidite prednost? Morda v pilotni proizvodnji?

Zelo pomembno je, da se vključijo vsi, ki imajo interes. V naši panogi tega ne manjka. Iz strategije SRIP-a izhajajo cilji, ki so povezani z aktivnostmi za zagotavljanje konkurenčnih pogojev za delovanje podjetij v panogi ter zagotavljanje potrebnih virov za raziskave in razvoj. Mimogrede naj omenim, da panoga, v kateri delujemo, ustvari skoraj 25 odstotkov slovenskega BDP, a nima svojega raziskovalno-razvojnega polja pri slovenski agenciji za raziskovalno dejavnost (ARRS).

Med cilji so sicer tudi aktivnosti za zagotavljanje kompetenc in človeških virov, pa tudi internacionalizacija, predvsem pri tistih podjetjih, ki še niso izvozno močna.

Seveda je povezovanje pomembno tudi zaradi zagotavljanja sredstev za pilotna tehnološka postrojenja, ki jih omenjate, predvsem iz dveh razlogov. Eden je, da je zelo intenziven aplikativni razvoj v podjetjih pogojen s takšno opremo, danes pa ga izvajamo na napravah, kjer teče redna proizvodnja, kar nam zmanjšuje zmogljivosti, ki so v času rasti in potreb na trgu potrebne za redno proizvodnjo. Drugi razlog je povezan z ekonomijo obsega, ki je v Sloveniji posamično majhna, a s povezovanjem postane zelo pomembna.

Prav zaradi tega je smiselno pilotne naprave za aplikativni razvoj umeščati na način, da se pri tem poveže več poslovnih subjektov hkrati.

Ali s SRIP-om MATPRO pričakujete večjo pilotno proizvodnjo? Kako pomembno je to?

Je zelo pomembno in zelo nujno. Na posameznih nižnjih področjih smo slovenska podjetja na področju materialov v samem vrhu. Razvojna intenzivnost je zelo močna. Priložnosti, ki se kažejo, pa niso niti slučajno nezanemarljive. Če tega potenciala ne bomo znali izkoristiti, nas bodo konkurenti prehiteli.

Področje materialov je stigmatizirano. Zakaj? Kaj lahko naredijo podjetja, država ..., da bi to spremenili?

Področje materialov se je kar nekako preveč samoumevno prebilo skozi krizno obdobje. To kaže na to, da smo zelo vztrajni, da imamo veliko energije in da smo se sposobni pravočasno odzvati in ukrepati, predvsem pa na to, da ima področje velik potencial. Prepričan sem, da bomo tudi s prizadevanji preko SRIP-a še bolj opozorili na to, kako pomembno je to področje, in z odločevalci skupaj dosegli optimizacijo tistih vplivnih dejavnikov na naše poslovanje, pri katerih danes še nismo primerljivi s konkurenti. Opažam, da se z odprtostjo in povezovanjem deležnikov v naši dejavnosti spreminja percepcija in pogled okolja na materiale.

Na področju materialov so težave s kadri. V srednjo šolo se je vrnil profil metalurga. Kako pomembno je to za vas?

Med osrednjimi izzivi za udeležanje rasti in razvoja na področju materialov v prihodnosti bodo kadri. Bolje rečeno kompetence, ki se zaradi intenzivnih sprememb v panogah, kjer delujemo, izredno hitro spreminjajo.

Pilotne naprave za aplikativni razvoj je smiselno umeščati na način, da se pri tem poveže več poslovnih subjektov hkrati.

Kadrovske težave premagujemo s predstavitvijo panožnih poklicnih možnosti osnovnošolcem in s štipendiranjem.

Ponovna vzpostavitev srednješolskega programa metalurg je samo eden od kamenčkov v mozaiku potrebnih sprememb.

Pri razvoju novih materialov se srečujemo s potrebami po visokih mehanskih lastnostih aluminijevih zlitin v avtomobilski in pakirni industriji ter hladilni tehniki.

Ponovna vzpostavitev srednješolskega programa metalurg je samo eden od kamenčkov v mozaiku potrebnih sprememb na tem področju. Zahteve se zaradi razvoja in napredka tehnologij zelo spreminjajo tudi na področju kvalificiranih kadrov, poleg tega pa bo treba tudi na univerzitetnih programih razvijati nove kompetence.

Brez povezovanja industrije in institucij znanja, kjer sam vidim veliko možnosti v kompetenčnih centrih za kadre, ne bomo uspeli doseči zelenega optimuma. Spreminjati pa se bomo morali vsi. Tako mi v podjetjih, ki smo v povprečju vse prevečkrat delovali samozadostno, kot tudi na fakultetah in inštitutih, kjer bo treba razvijati znanja za potrebe industrije, in nenazadnje na ravni države, kjer bo treba spodbujati in zagotavljati tiste programe, ki imajo perspektivo na trgu dela v naši državi.

Kako se vi lotevate težav s kadri? Morda s štipendiranjem?

Razvoj kompetenc zaposlenih je v skupini Talum opredeljen kot ključni strateški proces. Pristop do tega področja je sistemski, v povezavi z notranjim, pa tudi zunanjim okoljem podjetja. Ker je pomanjkanje ustreznih kadrov in kompetenc že skoraj kroničen problem, imamo znotraj podjetja ustanovljeno Talumovo šolo znanj za nadgradnjo znanj in veščin naših sodelavcev.

Zaradi neprepoznavnosti ali celo napačnih predstav o kvalificiranih poklicih v naši industriji smo se zunaj podjetja osredotočili na ciljno skupino osnovnošolcev. Skozi slikanico in zgodbo ter praktične vsebine v šolah smo jim poskušali na preprost način približati lastnosti, prednosti in proces proizvodnje naših materialov in izdelkov. To pa smo nadgradili z zgodbo in praktično predstavitevijo kvalificiranih poklicev za devetošolce, ki se odločajo o nadaljnjem šolanju.

Ob tem seveda tudi štipendiramo. Okrog 40 štipendij razpišemo vsako leto, štipendiste pa že v času šolanja redno vključujemo v naše projekte in procese.

Težave s kadri imajo tudi druge, zlasti tehnične panoge. Kaj je šlo narobe in kako to popraviti?

Ocenjujem, da je ključna neprepoznavnost panoge in napačna predstava o delu v tej industriji. Panoga se je zaradi tehnološkega napredka in avtomatizacije ter informatizacije naprav kot procesov v zadnjem obdobju zelo spremenila, percepcija o njej pa je še vedno na ravni izpred 20, 30 let.

Nekaj je k tej neprepoznavnosti vsekakor prinesla kriza, ko smo v podjetjih predvsem optimizirali in se borili za preživetje ter nismo izpostavljali potencialov, na katerih pa smo vendarle vsi skrbno delali. Danes ti prihajajo do izraza, pogled nanje pa se še ni spremenil, čeprav se, glede na vpis v srednješolske programe, preskoki v miselnosti že dogajajo. Veliko energije je zato treba posvetiti predvsem osveščanju.

Slovenija je najslabše v EU izkoristila evropska razvojna sredstva. Zakaj? Kaj pričakujete od države pri pametni specializaciji?

Predvsem to, da bomo po prednostnih področjih specializacijo resnično izvajali in da bo aplikativni razvoj v podjetjih, ki je pogojen s sodelovanjem z inštitucijami znanja, imel najpomembnejše mesto. Če bodo sredstva v večini namenjena aplikativnemu razvoju, se nam za učinkovito porabo sredstev ni bati. Za področje metalurgije lahko zatrdim, da je razvojnih izzivov zelo veliko.

Država naj se zave, da je področje materialov z vidika ustvarjenega BDP ključno za Slovenijo, in naj nas podpre pri realizaciji pripravljene strategije. Naj nam pomaga tam, kjer pogoji za delovanje panoge oziroma področja še niso primerljivi s konkurenti iz panoge in naj nam s svojimi morebitnimi ukrepi ne otežuje razvoja in rasti.

Na razvoju katerih materialov temelji vaša dejavnost? V kateri smeri gre vaš razvoj?

Na področjih razvoja novih materialov - aluminijevih zlitin, raziskav tehnologij in karakterizacije materialov je ključna podpora R&R institucij, saj podjetje ne razpolaga z opremo za temeljno-bazične raziskave. Razvojni partnerji so naši kupci s svojimi željami, potrebami in problematikami.

Tako se pri razvoju novih materialov srečujemo s potrebami po visokih mehanskih lastnostih aluminijevih zlitin v avtomobilski in pakirni industriji ter hladilni tehniki. Na področju karakterizacije materialov se srečujemo z razvojem raznih nanosov in premazov – hidrofobnih, antikoroziivnih in podobnih, ter identifikacijo napak v materialu. Raziskave in razvoj tehnologij, predvsem na področju livarstva ulitkov, pa postajajo vedno bolj pomemben dejavnik za doseganje lahkih materialov in zahtevanih mehanskih lastnosti končnih produktov.

Sodelujete tudi z drugimi raziskovalno-razvojnimi institucijami in partnerji?

Talum sodeluje s fakultetami ljubljanske in mariborske univerze – z naravoslovnotehniško fakulteto, fakultetama za strojništvo, z Inštitutom za kovinske materiale in tehnologije, Inštitutom Jožef Stefan, Kemijskim inštitutom in drugimi.

Pomembno podporo pri raziskavah in razvoju dajejo tudi društva in združenja, kot so Livarsko društvo Slovenije, ACS in podobni. Čedalje bolj sodelujemo tudi na skupnih projektih z inštitucijami iz tujine, predvsem iz bližnje okolice, kot so Tehniška Univerza v Gradcu, Montanistična univerza v Leobnu in Avstrijski livarski inštitut.

Inštitut v sklopu Taluma izvaja različne storitve, tudi s področja varstva okolja. Na kakšen način s tem udejanjate načela trajnostnega razvoja?

Dosegati želimo najvišje okoljske standarde za našo poslovanje, za kar ni dovolj le spremljati zakonske predpise, temveč tudi slediti trendu BEP - Best Environmental Practices.

Kot družbeno odgovorno podjetje želimo naša znanja in izkušnje s področja varstva okolja deliti. Zato smo se odločili, da storitve izdelav različnih poročil s področja varstva okolja, pa tudi različnih monitoringov zraka, tal in voda, ponudimo na trgu.

Kako nameravate ohranjati konkurenčnost Taluma?

Usmerjeni smo v diferenciacijo programov in trgov, v povečevanje dodane vrednosti in v inovativnost. Optimizacija poslovnih procesov je tako že stalnica našega delovanja, jo bomo pa intenzivno nadgrajevali z digitalizacijo procesov in spreminjanjem oziroma prilagajanjem modelov poslovanja. To so ključne stvari, ki jih izvajamo sami, še vedno pa je del naših aktivnosti povezan s prizadevanji za spreminjanje sistemskih okoliščin poslovanja v naši panogi, kjer pogoji še niso primerljivi z našimi konkurenti.

Če pogledate v prihodnost, kateri materiali bodo prišli v ospredje? Kako bo na trgu materialov leta 2025?

Zagotovo bodo kovinski materiali igrali ključno vlogo, le aplikacije se bodo spreminjale. Predvidevam, da bodo imeli prednost trajnostni materiali, ki se jih da popolnoma reciklirati in ki so lažji, saj bo poraba energije zaradi njihove vgradnje manjša. Vsekakor se bo povečevala kompleksnost produktov, kar ponovno kaže na nujnost povezovanja in sodelovanja v panogah in na področjih ter med njimi.

Digitalizacija je na pohodu, zato bo prenova modelov poslovanja in procesov nujna. Ocenjujem pa, da nas bo v metalurgiji, zaradi dlje časa trajajočih razvojnih ciklov, zajela nekoliko pozneje kot nekatere druge, na primer IT ali storitvene panoge. ^{gg}

Prihodnost so trajnostni materiali, ki se jih da popolnoma reciklirati in ki so lažji, s čimer prispevajo k prihranku energije.

Talum je proizvajalec primarnega aluminija, livarskih zlitin, drogov, uparjalnikov in toplotnih prenosnikov, rondelic ter ulitkov z več kot 60-letno tradicijo.

Bogato znanje in izkušnje nadgrajujemo z rabo najsodobnejših tehnologij, s čimer kot razvojni partner nudimo celovite rešitve.

Lahkota prihodnosti

